

ИДЕПКЕЙЛИГ, БЕДИК ДЕННЕЛГЕ

Бистин районун партия организацияларында партбюлүктөргө боюп өркиткөөн өт-чөт-соңгулдалар хуралдары СЭКП-нин XXV съездинин, СЭКП Төн Комитетинин июль (1978 ч.) Пленумунун шийт-пилерин болгаш ону беш чылдын дөркү чынымын даатталарын күөсөйрине коммунистерни аавгарыч ролюнун бедөйүн көргүскөн болгаш оларнын бедик илепкейлиг байдалына өрктөкөн өтчөттү хуралдарга айткан.

Районга бүтү 29 партбюлүктөрдө бакалап турар коммунистерини 94,2 хуузу хуралдарга олтуржуп, өтчөт илеткөөдөрин талаш-биле 53,8 хуузу санал-оолдарып берген.

Чамдык партия бөлүктөрү боттарынмын коллективтерине бүтү ажил-херектин баулулган организацилары болуп, салган соругалары болгаш планын даатталарын күөсөйрине ажил-ишчилерин күжүн мобилиластаар талаш-биле күженишкенин ажилды

чорулуп турар. Шыгыштарга «Шекпэр» совхозтуң Сут-Бажа сүт-баран фермазында, Биче-Тейин хойжу бригадында, «Демчик» совхозтуң Улут-Ховун хойжу бригадында, «Барлык» совхозтуң Ассек-Барлык, Бикитиг-Хал бригадаларында партия бөлүктөрү маамарыштыр болуп.

Чижээ, «Шекпэр» совхозтуң Сут-Бажа сүт-баран фермазында партбюлүк (организацызы М. К. Мынка) ниитин-биле төрүр 100 хойдан-на 100 хурагалыны бо чымын оча-меччи камгалал алганар.

Будурулгече коммунистерни аавгарыч ролюнун ачынында ажил-херекче чедишкенин бөлүр-чөгүрү-биле илеткештир, чамдык партбюлүктөрини өтчөт-соңгулдалар хуралдарына коммунистер ажилчы чоннар ортузунга социалисттик чарышты организа-заастарын, улам акжидел-дин, коммунистик кижизил-гени күштедиргенин демет-леп турган. Чижээ, «Демчик» совхозтуң Улут-Ховун партбюлүк (организацызы Э. М. Хомуш) коллективке организацы болгаш кижизилгени ажилды илепкейлигке, Хой-жуларын социалисттик чарыштын дөштин организастан, оң түндөш ой-шаанда үндүрүп келген. Күш-ажылдын сагыла-чүрүм бригадада бедик деннеде. Партбюлүктүн удурткан коллектив бо чымын төрүр 100 хойдан 90 хурагалыны камгалал, бир хойдан 2 кг 100 грамм дүктү ап, алган социалистик хүлээлгезин ажил күөсөткен.

«Барлык» совхозтуң Аксы-Барлык салбырында трактор-хуу бригаданында партбюлүк (организацызы К. Б. Сага) 1080 тонна сикен планын 1400 тонна кылдыр күөсөткен. Шаа мындыг ажил-ишчи, организацы партбюлүктөрүн хейу-биле чугаалал болуп.

Районун партия организа-циларында партбюлүктөр организацыларын хей күрү-чу партийжи-организацы, по-

Ф. НАМНАН, СЭКП Барыш-Хемчи рай-көмунуң организастыг ил-дизиниң инструктору.

БОДУНГА БОЛГАШ ӨСКЕЛЕРГЕ НЕГЕЛДЕЛИИ

«Правданың» мурнуку чүүлү

Коммунистик тургузушкуну айтырарымын хемчөө-дөри улам аавгарыч база на-дырдаан тудум-на бистин партия, совет, ажил-агай кадрлар-ымын ажил чорудууга-агайын шийте берген арга-методунга, бүтү совет кижил-терин ажилына улам-на бедик негелделерин тургузуп турар.

Социалистик ниитиледин хөжүдөшүнүн амын үе-чаа-мына өзүп турар ол негелде-лерин СЭКП-ниң XXV съездинде толаткан. Съезд со-дулга СЭКП Төн Комитетинин хүдөш арган шийтирилгенде оң ниитин «Планишканын акжиделерин болгаш буду-рулгенин ажилчы база ажилды шымарын бедилерине ажил-агай механизмин салдыр күүсөдиргенин ду-гайла» СЭКП ТК-нын бо-лго ССР-ниң Министралар Ко-мөдөлүгүн доктадыла ол не-гелделерин дугайи улам каала-биле илергебеттир-ген. Ол докталады күөсөйри-нин бир чугула чүүлү болуп план, сан-хөө чүрүм болгаш күш-ажылды сагыла-чүрүмү бижималары, социалистик эконо-миканын бүтү венелеринга организацы болуп дөш-лөскө чорукту хандылары болуп.

КОММУНИСТЕР МУРНУКУ ОДУРУГДА

АМУР ОБЛАСТЬ. Зей ГЭС-тин туду-журларын партия эге организацыларында өтчөттөр болгаш соңгулдалар бооп турар. Зейлик коммунистеринде чугааламыр болгаш өтчөт бээр чүүлдер хей. Партиянын XXV съездинин болгаш СЭКП ТК-ның оң советка болгаш Пленумларын шийт-пилерин эл Л. И. Брежневтин сүмелерин түөсөдир туралар олар иш түндөккө челип алганар. Зей хемде гидроэлектростанция тудуу шийтирилди үе-чаадымын шийтеди. Төмөшкөштинген бедик чедиш, платина додуу-биле тудуунган. Станцияны беш аргаттары ам ажилдал турар, улавыс сөөлү алдым аргатты өтпөт эгелер.

«ЗейГЭССтуду» коммунистери боттарын хуралдарына будурулгече түрүмүн планын күөсөдирин болгаш эң чугула кү-чүрүн база тудууларын чөгүрү үөндө ажилда кинерин хандылар дөш үчөст-чөтүрүндө ажил-херектиң кинчаар чоруп турарын ханымы-биле сыйгарып ту-рарлар.

ЧУРКУТА: «ЗейГЭССтуду» эргелдин парткомунда социалистик чарыштын неслөдө түндөккөрү үндүрүп турар.

Партия организацыларында марксис-теини өөрдөйгөш системаныга чаа өөрдөйдө чымын эки бедилекке алган.

ЧУРКУТА: (солгай талашында); по-литришкенин кабинетин эргелдечи-зи, «ЗейГЭССтуду» эргелдин парткомун секретарынын оралакчызы В. И. Маз-няк болгаш пронагадист, улус депутаттарынын Зей коорай Советиниң депутаты Н. Т. Сасина оларын кичээлдерге прона-гаданың техниктиг херекселерин бедил-ек турары.

В. МАРКОВСКИНИҢ ФОТОЗ. СЭТА-ның фотохроникасы.

диг амыр арганы берип турар. Каныг-лаа шийте, хаар-гай байдалды болгаш четпес-терин чөгүрү өйүндө эскербес чорукту принципалдыг бау-луу биле көрү коллективтиң бау-луу неслелеринин бирин көр-гүзүп болур. Ол дөшөгө про-дукциштерге болгаш чалга-ларга удуру чугае администра-ция шугуну-биле хемчег азыр өвөс, харын оларын үлөлдөш хөй-ниити, кады ажилдал тур-оору шыгымын буруу шаала көөр ужурулуг дөш ол-дур. Будурулгече организацы чорукту «болгаш хөй-ниитиниң көрүмчүрүм бижималары дөш бедилекте хөй-ниитиниң санал-оолду улам күш болур.

Социалисттик байдаларында мурунчы ажил-ишчилер сагыла-чүрүмү күөсөдир-генин күөсөдир биле мала-ым турар. Первеле Октябрь революцияны атты машина ту-лушкуну заводунуң экичизи Ф. Войченко ую чөгүм-на мич-чаар билди турарын чагаала-га илереткен: «Социалистик са-гыла-чүрүм-оңу бижип каан дүрдүм-лаа улам бедик кылдыр салдыр бистин кижизил бурдустей илеп турар-дым. Ажилга чөгүрү үөндө көзүр, ону чөгүрү минутадыла доолары ол дөшөгө өтөш-тир. Бодунуң хууза эрге-ажым ниитиледин, будурулгенин эрге-ажымдарына чыгарган, армын-чүрүлүг, улам-на чога-дымын бау-луу биле ажилдаар херек.

Сагыла-чүрүмүн, бот-бо-дунга негелделер чоруктуң үдөр-чүжээ көргүрүшүн эи наслөйлиг баулулган эгелек-чилер коммунистер болуп. Улут-лаа, бичи-лаа ажил-хе-рекче деннин партинын ке-жигүрүнү бедик азын бүр-дөри дөшөгө болу-лаа, өскө-лөргө ниитиле мурнуга хү-лээлгези жазык чокка күөсө-дир, социалистик ниити чорук-чүрүмү шыгымын салдыр дөш-өгө ол. Каныг-ла-ла бир чөспөс-терин болдура бээр, бодунуң эрге-дужадын соора ажил-лаар ажилдакчылары — ком-мунистерге болгаш партия ке-жигүчү элестерге бедик негел-ден тургузарын, оларга дөш-өгө партияны хемчегин көр-гүзери улам ужуру-дузалыг.

Бедик негелден эңсө со-ругалын чедиш алырдыг бижик турар-орук бала шугуру чорук неслеттер. Шыналуу чамды-гы удурткучулар чазыларга болгаш боттарын чыгар-ганын кижизилер сагыла-чү-рүм чөк чоруп принципалды-гы бау-луу биле көрбөс баары-ны бактылары ам-даа бар. Ол чорук күрүөгө-лаа база ниитиледе-лаа улус каражары чедирип турар. Мында чугае болга план чүрүмүн үрөң, кү-дөшүнүн чугула даатталарын үлүп турарын дугайында болуп турар. Баланын ниити-пелдөлгө-сөшүн камгалалы-га мич бедилектерин күөстө-дир дугайында Союзлавыс-

Бо чымын республиканың ажил-агайлары 747 гектар чөдөр ногаа культураларын ажаап алыр соругалы. Ок-тябрь 1-ге чедир шугу 345 гектар чөдөр ногааларын ажаалган, ол дөшөгө, планын 46,2 хуузу.

Ногаа консервалаар бедик коллективни сезон эгениден бөөр план баулар 55 тонна капушта дузар, турган, 24 тонназын дузар алган, 40 муң чижек пил саваны амлаң-дым, ажилчылар планын 5,5 муң кылдыр күөсөткен. Оң адыда баа-ла 40 муң чижек саваны огурети ажилчы-лаар турган, ону 62 муң чөдөр ботталдыган. Ол мичаан 10 тонна огурети докталаар-да дузаран 7 муң чижек саваны ажилчылар капуштамын бедилекте. А помидору 30 муң чижек саваны амлаңдып, ажилчылар турган, 13 муңу чижек турган. Көп-көт өөрдөшөн база хейу бедилекте.

Комбинаттын ногаалар ду-заар, консервалаар неги Мын-да дөшөгө өрөлдө эдир кирген чиг-этти ашпаң, чүр, сава-лаар, дузар дөш өскө-лаа ажилды кылдыр ажил-буу-дери-херекселерде хей. Оларын чогунда мурган ший са-валар, хааржыларга ургап, чысыгай салгылаал помидор-лар. Оралдын бир талашында адыда хөндөгүрү машина чанында чым салган хөй-ле капушта...

Пехче кирер экиг чогунда ак-ак халаттарды өздөң каш хөрдөшөңөр улут-ла ишкер саваны долгандыр олурткан, согуна карттаан олурлар. Бо бедик дуржулгалы ажилчы-ларын бирээз Валентина Федоровна Саметеповниң удурткан бригадалык ол болду. Анаа мастер Т. Бакутинага база ужуражи бердине.

Сувоктардан эгек дү-дүргөн ногааларын, капушта-ды, каш хааржак ишти помидордан өскөдө, шугузуң бол-баатарды ажаалган кыл-ганымыс ол — деп, мастер чу-рукта: ажилчы Н. Ко-невалова.

В. КАРА-САЛДЫҢ ФОТОЗ.

ЭЛЕКТРИ ЧЫРЫ — КЫШТАГЛАРДА

Улус-Хем районун «Ак-Ту-гу» совхозта коммунист Ке-кен Чынаан-оолдо дурткан бир дузар хойжу бригадын кинчаары кыштагылашында баай өвөс бедилекти турар. Олар 110 тонна сикен кези-ле бедилекте планын 170 тонна кылдыр күөсөткөш, сикени кыштагыларында сөөртүп че-дирип чегелген.

Кижизил чурттаар 46 бажы-ны мичаарын септеп, чуга-лап, додулаан.

Совхозтуң электрители Д. Кара-оол, С. Дайба олар мичаарынын кыштагыларын-да электр кырыны бурму-биле кийришкен. Бригадын хой-жулары ол дөш оларга өөртүп четтирсенин илерептеп турар.

М. ЛАМА.

БАМ—күш-ажылчы маадырлыг чоруктуң оруу

ЭРТИНИ ТЫПКАН

Буруул баштыг Удокан маган ак хар-биле шыгыштыккан. Чер шийчилээр геологтар кышкы сөөк үеде ажилдарына, бергерине ажил эртерине ханымылды бедилекке турган. Чөс-биле байлык чери шийчилээр дагда ханы онгарынын чөгүрү үөндө казып алган.

Чыныгы геологтары дөрт чылды дүргүндө Удоканын байлан дилеп тып келген деп, СЭТА-ның корреспондентизи Л. Фадеев бижээ. Удокан даанда бедилектер казыр чымын ханын үтүөш, чер иштинче ханымылар казып кире бөртө, эгертимес байлак чөс тыптып келген. Черин казыр байланы дилеп тывары-биле черелештир чөс-биле байлак руданы чурттуң чөс болбаатардып кылдыр будурулгече черлерине чо-рул берип келген.

Дагы, чымын бөрт черде эртинге-байлакты чер иштин-ден дилеп тывар талашы-биле геологтарын ол дуржулгалы дагыл өскө черлерде эртинге тыварына дузалар.

УДОКАНГА ЧЕДИР

Забайкыльде Витим хемин кижилер көүрүтү тудуу хуу-саазында ыргакта эрте эгелээр деп турар № 597 тудуу-мон-таж позадияның маш кижизилери орук ишээр ажилдарын дүрген темпине чорулап келген. Оларын өвөс каан орук-бу-ле механизастаттынган колонналар шуужу, сайлг довурак-ты чөс орук кылдыр черин дургаар төп чоруру. Витим хемге чедир 80 километр артка деп, СЭТА-ның корреспондентизи Д. Санжеев аныктаган. Бо чылды тунчулгези көүрүтү тудар хемге чедиру орукту кылдыр амыр соруга салдыган.

Аларжаан Удоканын ады, монгу эртингезинге чөдө бээр орукту кылдыр амыр хум ыргак өвөс.

УЛКАНЫН ЧАА СТАНЦИЯНЫН ТУДАР

Хар дөг маган ак улуг бажынын сонгаларын Азербай-джаның национал угулазы-биле каастап каан, а чараш өң-чү дөшөгө өскө Каспий далайын «чөс-адынын» неф-тинин суургаларын, чөсөткөш хөсөш шыназын чуруп каан. Улкан деп доктаамал ажилдаар станциянын ниити хө-йүн ынды болуп.

Чаа станциянын тудуу «Азербайджанстрой» тудуу-мон-таж эргелдин коллективни кылды эгелен. Пассажирларге оң станция элтиг болуру он тудууну төмөндөлдө оона-лап планна деп, СЭТА-ның корреспондентизи М. Соленко бижээ. Демир-орук станцияныга пассажирлар манзар дел-ген залды, илерге болгаш бичиң урууларга тускай өрөлдө, баш таарар черин, буфетти тударын төмөндөлдө айткан.

Хүнхөрөк Азербайджанын чоруктаң тудуужулары демір-орукчуларын чаа суурун база тудуп кылды. Олар кылда чурт-таланың беш бажынынын, эмилге пунктуун, уруулар са-дын тудуп турар.

ИЗИГ-ДАА, СӨК-ДАА МОНДАК БОЛБАС

Ангара хемин көдөшкү ууну кижилер демір-орук көвү-руун дүрген темпине тудуп турарын СЭТА-ның корреспон-дентизи аныктаган. Көвүртүчү чыгарынын дүрген элтирерин чаа аргаларын эртемденер чогадып кыбышан, күш-ажыл-дың будурулгезин бедилек талашы-биле тудуужуларга прак-тиктиг дузын көргүскөн.

Көвүртүчү улуг чыгыш ангы-ангы демір-бетон бло-ктердан кылдып турар. Шаа кылды бижиле чыгышын тургу-ларда «туужу» кылдыр бөт элтирерин ажилчы келген. Чымын бажыларынга сугга элпес кырымы ажилдарын эртемденер санадыган. Илим чирба казыр-лаа бетонды артык бижик болган. Ол чирба сугга, хум, соока, хатка бичи-лаа үрөкчө болуп турар. Илим материал Байкал-Амур магистралынын тудууларына эргежөк чугула.

БАМ-ның барымы талашы чыгыштада. Лена хемин кижил-дир демір-орук көвүртүчү элтирерин «кырбалар» истоду база ажилда. Буркт АССР-де болгаш Чита областа демір-орук кижилер көвүртүчү кылырлар көвүртүчү тудар № 34 огрда ол металл каала-биле ажилдап чөгүрү тудар.

АГААР-БОЙДУС ДУГАЙЫНДА

Иркутскийн агаар шийчилерин СЭТА-ның Эртемдер академиянын Сибирь салбырын, Лимнология институту-нуң ажилдакчылары Лена хемин бажында Ожоун окла-нын эртерине чедир Байкал-Амур магистралынын күр-жааның агаар-бойдузуңуң оңгай байдаларын шийчил-көөрүн дооксан.

Эртемденериниң ол пичиле ажилдарын тундөдө-биле СЭТА-ның корреспондентизи А. Гаалай таныжып көр-гөн. Агаар шийчилээр станцияларын хөй чылдардагы хан-галарына үндөшөш, Байкал-Амур демір-оруктуң зона-сында агаар-бойдузуңуң ниити болушкунарын, чонун амы-дыралыга база ажил-чорудулазын оларын канды сав-дарымын эртемденер шийчел, өөрдөң көргөн. Тудуужу-ларын болгаш өскө-лаа чурттакчыларын дүйтөн-дөш-өгө организацыларына база санатор-курорт албан черлерин ту-дуп килырына эргежөк чугула бедилектерин эртемденер чү-гөш.

АЖЫКТЫНЫҢ БАДЫТКАЛЫ

Чөө-Хемчик районда «Сут-Хал» совхозтуң ажил-ишчилери бо чымын эгт будурулгени күөдөдир соруга-биле элээн ажилдарын кылды турар. Өлөң дөң черде шээр малдык семиртпеле шүлдөгө азыраары-биле 1160 баш сөргөш, жылда тургузган. Совхозтуң удурту-галы бо ажилды харымсаал-галын өөрдөң көрөш, дуржулгалы магчы Ооржаа Кыр-дор-оолдуң удуртугалы-биле дошомоолду-аңгыларын бе-лүү алаа тургузган.

Сөргөштер семиртпеле шү-лдөгө үш ай амыр хуусаала

тан-лаа болза, Киров салбыр-нын удуртугалы семиртпеле шүлдөгө мады азыраарын эңсө харымсаалды үөндө элче кижизилерин кошкан. Мында үрөшөң куудуку дүргө сөстөп кылды азырине да-лашпаан болгаш эңсө чөдөр ажилда чөк турар. Оң үр-жуулаң сөргөштерин хемче сүр-түп сугтаргып турган. Чамдык үелерде концентраттыг хемчери-ни үндөдирген, чедир бер-бейи турган таварылаар хаа хөс. Четпестерини монс сонгаар катталашы-биле дөшөгө хөмчөлөш ап, се-

САЛГАКЧЫНЫҢ БИРЭЭЗИ

Хей уругу дегендер орден-медалдар-биле шаңдалар, хуьдуугат ат тыпсыр дугайында ССРЭ-ниң Дээди Советинин Чарыкы чоокта чаа солунга парлаанда, мында кирген атларын бажында куду аяр топтоп көрүп олурдум. Он уругу тэрээш кижизиккен илерин аразында «Бай-Тал» совхозтун өшкү каларчы Көк Иргитовна Чыргалды ады база кирген чор. Эң ылангыя танымы, билери, чыгыс чер чурттуг кижизик шаңалды, макталдыр, бу кижине ийи дакыр өөрүңүгү шык-жыгай. Шах ол өөрүңүгү бо-лушкуну быгыш, мээң сөткүл-сыгыш дорозон-на Хемчик бажына ужуа берди.

Августун ортан үези турган чүе. Тоолуругу чугаа кирген Кара-Чола дөбө бөлүк шоран хая Бай-Тал суурдан үжөн километр хире черде, Хемчик хемин солгай таланында кара ой те лек, чогунаар болгаш бейне аажок хереп алган турар. Хемчиктин эне-не кашпал уну ол чооктагыды турар. Кара-Чоламын чагыла баарында суг кежир Чыгарым-Хиймг деп чер бар. Азы азын, күзүн Хемчик бажыныч малчылар кээп чогулалар. Ба уаада Чыгарым-Хиймга ийи өс турган чүе. Оларның бирээни Салгах Очур биле Көк Чыргалды өс-Ол малчыларнын өңгө аяк шайын кижип олтура, хөй-ле түгүлдү — эртен-барган амыралды, моюн сонгаар оруу-вусту-даа болуп олтурам.

Өскөн төрөн черин Хемчик бажында Карангы-Шини дээр арыт бар чүе. Оң ужулда Дыгыр-Шини дээр аажок бектик, чоон, семдер шини турар. Мен билим көрүмчө-ле, оң ужулук бундуарында ызым-бүрү-ле сокмактар асылтал кези турар. Ону бистин черинч улуу чыдыктыг шийи даяр. Хемчик бажында оң бектик, улуу шийи чок шыкаш

кылдыр сагындар. Ол магалык чагай шийинч чанында, ол-бо таланында бичин шийжигештер үнү көпкөзүн тургулаар чүе. Олар ам мыр-райдый улуу мяштар аларгыла, хат-шуурганга-даа тоолас.

Мурнакчи малчыларнын, хөй уруг-дарыгыт ады-неңи өңгө олтура, ол ө-бүлени демги шийериле-биле дөшөп болады. Амыралдык боларат турары магалыг-дыр. Шахта аныа, Хемчик бажына, кеш-түн амыралдыг, хуу ажал-агайдыг араатар чурттал турар үедө, кыштарларын ара-зын бейне дөс кажалар кылып алгылаан, чамдыкта хар-ны ийи кожа аялдыч улуу олар-белтир былаажып, ара-зында шуугаган-ла турар чүе. Ам мыкты чүе кайла боор, эрги дөс кажаларынч ора-созым-даа чок болулар чорду.

Хемчик бажының дөшөп болгаш чурмаалыг оларлары ам бүгү совхозтуу — ол чер сөзүн, моозу мээни деп ту-рар чүе чок. Салгах Очур биле Көк Чыргалды өс-бүлени мал чөми белеткэр таланы-биле совхозта малчыларнын бирээни болган. 15 тонна си-лен белеткэр плавин аяры куулеткен. Электин-Хому-Акс деп, черде кыштаккада улуг сараатты тургузган.

Ол хун өгүдү өр ээни согу-лу. Аалда хамык-ла ажал-ныч Көк Иргитовна башка-рып турду. Оң алыс-ла тө-рөн чери Хемчик бажы. Ка-ра чажында тура мал ара-зына өскөн болгаш, аске-раар таланы-биле оң ара-гуджугалаан улуг. Азын Иргит Самбыраевич «Бай-Тал» сов-хозтун сурагыч хөй-жуу чоран, ам пенсияла. Көктүн ийи азын, бир думал-ык база-ла малчылар.

Амыралдык уткаам чүе? Кижип чурттаар дөшөп төртүт-түр. А чурттага дээр, чон-

болза, олар эрэгэ өвөс, бергээ өөрөгөннөлдө деп дорт-ла чу-гаалар болур.

Көк Чыргал дугайыг хун-дүгөлдө болгаш бистин со-нуурган айтырылларымыска бирден бирээ чока харым-лап, тайылбырлап-ла олур.

Бо чылын Хемчик бажының чайдларынның өңт-сигени-даа аажок болган. Мал-маган эки семирээ. Мурнакда аалдар-ның чайдлааны тайгага —Са-рыг-Кыт-Бажы деп черге ба-за аалдар барып чыгалган.

Малчылар черде мыкты, дөс бажында-ла туруп кыдыр. Көк Иргитовна база-ла кылды. Ол хун арай-ла бургөп, Хем-чиктин ол таланында дагал-барында хар эркен дүөс чаанган болду. Бөдик дагал-барытар тумангыч.

Ады-неңинч соон салган Маалыр-не биле ол эртен азын-ле хөй чүддеринч дуга-йында чугаалаттымыс. Хемчик бажына-мүстөргөп, кадыр-берт черге өшкү аажок таар-жыр дээрин Көк Иргитовна тайылбырлай-дыр. Оларын колданында ам 250 өшкү бар. Оларын чыгыс аяк кылар акгылаван, холукмыч ангор болгаш тыва-даа уксаалык өш-күлөр бар. Ам харын чүгө ангор өшкүдери кластал агылашса, аларга хүдүлөр деп турар. Эки кажая база тулуп берген. Ошкуну азын ыңгырап дүгү дүшөс, ыңгырап план күүсүдериңе аажок дөшөп болур, ол шыкаш өшкүдөн хөй продукцияны алырда, ону эки семирит, ажап азыраар дээрин Көк Чыргал чугаалап олтура. Ош-кү малды азыраар, өске малдан ыгалдыг, хаялыг, мээдин черге чорору болгаш ажалаттымыс оларларын ажалаттымыс эитки. Кол-ла чүе өшкүдүн уксаалык эки-жери чүдүгө дээрин малчы тайылбырлаан. Ангор өшкү-нүн бирээ-ле 800—900 грам-дукту берип турар, оң шы-нары эки болгаш эртээ өске

улуг. Совхозтун өшкү малы өвөлгү үедө аажок өзүп тура-рынга Көк Иргитовна өөрүп турар. Шах мыкты аажыктыг малды өстүрүп көүсүдериңге үлүүн кирер дөшө ам чаа чыл дугузунда нитиниң мөд-лүн каларып, могай-шылаг чокка ажаллап турары бо.

Хөй уруг-дарыгыт улуска хүрүениң дууламчызының дугайында Көк Иргитовнады сонуургамды. Оң караанга өөрүшкү улам кытыгыч кел-тенин илден чугаалай-дыр:

— Күрүнө хандырылганга үш кижинес бар. Бистин ажи-төлүвүстү күрүнө ады-неңи-биле дөшөп азыраажыл турар. Дууламчы хөй.

Шах бо сөстөр дээр, пар-тия болгаш чөккөк кызгаар чок өөрүп четтерининч сөс-тери-дыр. Ады харын кылдыр бо ийи малчынын хөлу дин-дөп ажаллап чоруруну-даа база бир чыдалганын ила-дыр. Көк биле Очурдун бир уруу ортумак школа дооскаш, ам ады-неңинч дууламчы турар. Улуг орту ол класты дооскаш, шериг албанын эрт-тиргеш, ам Ак-Довуратка ажаллап турар. Күш-ажыт кылып шыдар кылдыр улга-лал доорукан ийи кижинч шак мычалар ажаллап эгелен. Очур Аманжол биле Көк Иргитовнанын хөй ажи-төл-дүкөн, төлөпгит чаштардан та каныг кижилер үнө. Кижип болуру чажында дийр бир өскө малчыларнын ажи-төлү өскө азын-чын, кежээ, тоңду-томангыч. Ийча хөй ажи-төлдү бөжүп, кижинч кел кижип не болбойн кайчар.

Мурнакчи малчы, төлөпгит ажи-төлүгү, хөй уругу ажал-ныч Маалыр-не деп хүдүлүгү атты тывысканыга чыгыс чер-чурттулары өөрүп, Көк Чыргалга байыр чедиргенер. Бөдик атка булду-ла төлөпгит бунзиг не ол ийи.

С. ХЕРТЕК.

Бай-Тайга району.

Социалистиг интеграция боттанышында

ЧЕРНИҢ БАЙЛААН ШИНЧИЛЕП ТЫП ТУРА

ПМА-ның корреспондентиза Борис РЯБОВТУН одалга-энергетика айтырылгарын шийтпирлээринге ЭДЧ-ның кежигүнери чурттарның геологтарынн салышкылымын дугайында дилээне ЭДЧ Секретариатынын кыдыс өргөлекчизи, геология-мине-ралогия эртемнериң доктору Борис ЕРОФЕЕВ харымлап тур.

— Экономияк Дууламчы-га Чөөүлөндө дем катты-жылга чурттарнын эң чүгү-ла минералдыг чиг-эттерге хере-гелелерин хандыр таланы-биле ЭДЧ-ның геология таланы-биле доктаамал комиссияны ажаллап турар. Нефть болгаш газ, хөмүр-лаш, язы-буру рудалар болгаш өске-даа ми-нералдыг чиг-эттер таланы-биле чурт бургуунуң болууну кураавырларын тодаралды, ол чурттарнын геологтуг тур-гууларын өөрөп көөр ажалды ол комиссия башка-рып турар.

Амгы үедө ЭДЧ-ның кежи-гүнери чурттарнын шүптүзү-де геологтуг шинчелел ажал-дарын калба-биле чорулуп турар. Чурт бургуунуң геолог-туг байдалдарын хире-чөг-тези-биле нефтин, газын, хө-мүр-лашты, демип болгаш марганец рудаларын, өңүгү металлдарын, бокситтерин, от-ка шыламык болгаш хөй аг-ттерис кылыгар кылар чиг-эттерин, полуметалларын, кварц металларын, кварциттерин, тууду материалдарын болгаш өске-даа хөй-хөй бай-лаларын шинчелел тып турар. ЭДЧ-ның геология таланы-биле доктаамал комиссияны чиг-эт баазаларынч байдал-дарын эртемге үнелген баш бургунаар тодаралды, улус ажал-гынын чиг-эт-биле улуу хууаада хандырарнын пер-спективаларын ажаллап таланы-биле улуг кичизгенин са-лып турар. Болгариянын, Вен-гриянын, ГДР-нин, Моолдун, Польшанын, Румынияны, СССР-эни, ЧССР-ин тускай эртемнери дөшө хөй чиг-эт байлаларын, чөжээ, нес колданыныч, коргуду-шинчтин, чөстия, нес-вольфрам-ны, ак-коргуду-вольфрам-ны, полиметалларын бол-гаш өске-даа кээр байла-тарын чыдар черлерин эр-темге үнелген баш бургу-наар тодараларнын үндө-нирин чогаалды кылганар. Социалист дем каттыжылга-нын Европа чурттарын кара металлургияны чиг-эт-биле хандырар сорулгага аягыртык интеграция хөмчөлөрин ажал-лап кылган, ол хөмчөлөри

биле делегейнин бирги черле-ринин бирээнинде турар дээр-зи тодараттыган. Илереттин-ге байлак черлерин Карпат чогуунун чыгыс дагаларында дык ханы өвөс чыдар болган-ны-биле оларынч хөй вургу-уну ажи-т арга-биле казып ал болур.

1968—1970 чылдардан эт-леп ЭДЧ-ның кежигүнери чурттар аягы-агы минералдыг чиг-эттер баазаларынч бай-даларын анализирлөө оларынч кол-кол хөмчөлө-ринин комплекситин геология-эко-номияк үндөүлүн бээрине шийткенин. 1970 чылда ол чурттар минералдыг чиг-эттерин эң чүгү-ла хөмчөлө-рининч таланы-биле боттарынч де-вискээрлерин геология-эко-номияк характеристиказын тодаралды, ол чиг-эттерин баш бургунаар тодараттыган болгаш шинчелеттиген ку-раавырлар-биле улус ажал-агынынч хайы хире хан-дыртыган турарынч таланы-биле материалдарын белеткээ-рин Оларга үндөүлүнч ажи-тө-руу казымат байлаларын шинчелел алыр таланы-биле калы ажаллажылга дуга-йында саналар тодаратты-ган.

Оң соонда ЭДЧ кежигү-нери чурттарнын одалга-энер-гетиктиг болгаш руза чиг-эттеринге (талаларынч бол-гаш океанарынч минералдыг кураавырларын кирештир) херегелелерин хандырар со-руула-биле минералдыг чиг-эттер баазаларын көргүдери-нин улуу хууаа шийтеде (1990 чылда чедир) баш бу-ругнаар тодараларынч пла-нын төлөвенди дооскаш. Кол-кол минералдыг өстүрүп чүдүлөриң (көмүр-лаштың, нефтинин, газын), кара ме-талларынч (демирин, мар-ганецтин), өңүгү металлдар-нын (чөстия, алюминийин, шиктия, ак-коргудуунуң, ник-кельдия, вольфрамдын), руза чок чиг-эттин болгаш өске-даа казымат байлаларынч таланы-биле баш бургунаар тодараттыкчылар кылды-ган.

БӨМБҮРЗЕКТИҢ СУДАЛЫ

СЭТА болгаш ПМА: КЫСКА ДЫҢНАДЫГААР, ТАЙЫЛЫРЛААР

НАЙЫРАЛ МИТИНГИЗИ

ХАНОЙ. (СЭТА). Болгар партия-күрүнө делегациянын бистин чуртувуса аян-чоруу Вьетнамның болгаш Болгария-нын партияларын, күрүнө-леринин база улустарнын аразында эл-сөткөл каттыш-тырылганы, акы-дуума найы-ралды болгаш кады ажалла-жылган улум ийи бажыла-ларын салышкынын килер деп, БКП ТК-ның Бирги секретары, БУР-нун Күрүнө чөөүлөниң Даргазы Т. Жижков баштап, БУР-нун партия-күрүнө делегациянынч Вьетнамда алыбын найы-ралын аян-чоруду кылып чөдө бергеннге холбаштыр Ханой-га болган вьетнам-болгар найырал митингине БКП ТК-ның Чингине секретары Ле Зуан делегалды.

Амгы үедө вьетнам улус төөүлүг ийи сорулгам үзү-сөдүр дээш: БКП-ның дөртү-сөдүлүгүнүнч шийтирлеринге дүштүр бүтү чуртун тем-чөөдөринге социализм тур-гуулар дээш база Пекинияч улуг күрүнөргө, геогемония, агресси болгаларыга болгаш

социал депшильге дээш дем-сежил турар бүтү улустарынч чөптүг хөриң камгалап турар Совет Эвилели биле социали-стиг дем каттыштырылганы кижип төрөлөткө депшильге-нин, тайбын камгалаар хере-ктин, делегейин коммуни-стиг аажыч болгаш нашо-на-л-хосталдыг шимчээш-кининч тийгелелерини эң үнелген фактору-дур деп, Т. Жижков делегалды.

БКП биле Болгария Улус Республика БКП-биле болгаш Вьетнам Социалистг Рес-публика-биле акы-дуума хар-ылааларын бейне-биле үнел-ден турар. Ат салдыган доку-менталер, — алыгыч БУР-нун болгаш — ВСУ-ның аразында тайбын база найырал дугайында керээ ийи чурттуг болгаш улустарын аразында бүгү та-лалыг кады ажаллажылган улум хөмчүдериңе салыш-кынын кирер деп, Т. Жижков түндөлинде чугаалаан.

ВСУ-ның болгаш БУР-нун аразында найырал база кады ажаллажылга дугайында өс-рөгө аты салышкынынч чугаалап Ханойга болган. Ке-рээге акытын талалар — Ле Зуан, болгар талалар — Т. Жижков ат салган. Ол-ла хун эртемниң болгаш теңизининч таланында, ол шыкаш хама-ты ужал чүдүгү таланыга кады ажаллажылга дугайында дугуржуугаларга база ат сал-ган.

ТАЙБЫҢ ДЭЭШ, ЧЕПСЕГЛЕНИИШКИНИ ДҮЖҮРЕРИ ДЭЭШ

НЬЮ-ИОРК. (СЭТА). Бөө-чөөлөриң кызылгалар — та-лазы-биле хөмчөлөриң адыр, делегей харылааларыга ге-ге-монизминч политиказын бол-дурбас, делегейе дүшкүрүгү чорукту айылдыг одаларын өжүрер — КНО-нун Кол Ассамблеянын үжөн дөртүк сессиясында үргүчүлөшкөн нияти политикач чугаалажыл-ганы кол кичизгенинде турар айтырылар ол-дур.

Бөө-чөөлөктү эдилер бугу-дери болдурбас, хамактын му-рунда ядролу күчүдериң кы-зыгалдар болгаш кызмар сорулга-биле толаргай бажы-карнык эржежик чүгүлүгүн

Х. АМИННИҢ ЧУГААЗЫ

КАБУЛ. (СЭТА). Афгани-стан тайбыңа чүткүп турар болгаш ол таланы-биле тодар-гай бажыларын кылып тура-рын Апрель революцияны көр-гүскөн деп, эзэн каш пушту аймактарынч төлөөлекчилерин-ге Афганистанның Улус-де-мократтыг партиянынч ТК-зынын чингине секретары, Афганистан Демократтыг Рес-публиканың Революстуг чөү-лөниң даргазы болгаш пре-мьер-министр Х. Амин чуга-алаан. Афган улуска тургуу-чу сорулгалар, кижини кижип мөлчүөс чаа нийтиледди бо-лунду чуртунга тургуузу ал-мынга тайбың херек деп, ол онзалал демдегалды.

Афган революциянын дай-зымарынч улусу тургуу-га узуу хоозун бодаларыч, мөге буруулажымынынч ол буруу шапкан. Афган уду-ртучу оларын демократтыг Афганистанның хосталгызы-га болгаш хамаарышпас чо-руунга уду демсежин турар аягы дайзынлары кылдыр то-дарткан. Контрреволюстуг кижилеринч ишинде ботта-рынч чалчаларын даштыкыда тодаргай болуштер деткип ту-рар болза, Афганистаннынч улусунда эки өңүктөр база бар: бистинч чуртувустуң ха-маарышпас чоруну болгаш чам-чалдарын хүндүлөриңинч принциптерин барымаалап турган, бистинч соңу чүктө кожаамс — Совет Эвилели ак сеткилдиг акы-дууламчык дузаны Афганистан Демо-краттыг Республикага көр-гү-зүп турар деп, ол чугаалаан.

Чоокко үедө чуртун конституциянынч төлөмөлини ажаллап кылдыр. Чаа амы-ралды тургузуп турар улус массаларын кадым-лаа күш-түң ара доктаамал шимдө-зын АДР-ның дайзынлары би-лип алганар деп, ол чугаа-лаан. Апрель революциянынч чаалап алымынчын кам-галарыга афганарынч бы-жым шийтирлени ол илер-те-кен.

Ол хон-мегеңиң авторлары америк пропагандастер болгаш оларын деткип турарлар бо-лур дээрине чыгынынч тур-бас. Боттарынч бужар со-гурааларын чөдөп алырыга чүгү-даа ажаллаар оларга ламаан чок болгаш боор.

Хөй-ининч меслээр-биле чаа ининч итүлдү кылы-ры аларга чүгө дерек алар-кың Барынч чүктө империа-листиг болуштер совет-афган харылааларын, ол ийи чур-тун аразында кады ажалла-жылган бакырдырыңче, совет-Эвилелиң Афганистанга Со-вет Эвилелинч көргүзүп ту-рар дүзүлөмчынинч үзүлгөн чүгүлдөп көргүзериңе чүткүп

АКШ СӨӨЛҮ ЧӨРБИ БЕШ ЧЫЛДЫ ДУРГУЗУНДА БОЛГАН ЭЧЕ УЛУГ ИШТЫН ТҮНДЕЛИНЕ (ЧУРУКТА) ЛОС-АНДЖЕСТИН ЧУРТАКЧЫЛАРЫНЫҢ КАДЫКШЫЛЫГА УЛУГ АЙМАК ТАВАРЫШКАН. ЛОС-АНДЖЕСТИН АГААРЫНЧ ИМЧИЛЕР АЙМАКТЫГ ДЕП АЛБАН ЭЗУУ-БИЛЕ ЧАРЛААНААР. КУДУМЧУГА ЧОРУРУН ЭВЭЗЖИДИЯ ЧУРТАКЧЫ ЧОНГА САНАЛДАН.

АКШ Сөөлү чөрби беш чылды дургузунда болган эңе улуг иштын түнделине (чурукта) Лос-Анджестин чуртакчыларының кадыкшылдыгына улуг айым таварышкан. Лос-Анджестин агаарынч имчилер айымдыг деп албан эзуу-биле чарлаанар. Кудумчуга чоруну эвэзжидири чуртакчы чоңга саналдан.

Алаанда чурукта: кудумчу агаарынч хорананганнынч соонда дөрт харлыг Джени-фер Ларуну өмчөлөр агар эр-тирбес шиса шитине олур-тур уулга таварышкан.

АП—ЮПИ—СЭТА-ның те-лефотогу.

АССОШИЭТЕД ПРЕССТИҢ КҮТКҮКЧҮЛЕРИ

ССРЭ-ның Кабулда элчин үеринче билдирмес «мусылман чыгышчылар» халданы дээр дайындагың парлаанга болгаш раионга болуучу албан черле-рин дайыштыр Ассошиэтед пресс деп америка агентте-ледин амыралды турары-биле алыр, ол халлашкын-ның түнелинде элчин чери-нин ады ажалдакчылары өлүрткен.

Диннамыда алдынган ба-рымдалардан алгаш көөргө, ол диннамыны Ассошиэтед пресстин Лондонда корреспон-дентин чоруккан болган. Ын-чалда-лаа оң-биле калы ин-формациянын үген дөү кыл-

дыр штаб-квартираам Теге-ранда турар Ираның Парс деп информация агенттелини азын.

Октябрь 1-де ол-ла теле-грамма Ислам-бадга үнүп тур-гач «Пакстан таймс» солунга кыстүп келди. Оң сөөү Ассо-шиэтед пресстин доктааш-тырын шүт катпатаан, ийи-чыл-даа америк агенттедди айданган болгаш чүгө Парс-агенттеддин дугайы арты-рып казы.

Ол болушкунарынч дуга-йында меделдөөл иран агентте-лид кызын алганмы? Ындыг меделдөөл ол албан болган. Ындыг болганда оңу ол нөтө-редир деп-даа болмаан. Парс-тан тайылбыр алыры-биле ай-

тыртыр салган СЭТА-ның Теге-ранда корреспондентинге иран информация агенттелине сөөлүг хүндөс Афганистан-ның кадым-даа информация-нын дайыштыган деп тодаргай айданган.

ССРЭ-ның Кабулда элчин үеринче «алдаашкын», хары-нда өлүрткөн кызылар дугай-ында диннамыч хөп-мөдөли өскө чүгү-даа эвэс-тур дээрлин болар каары берге өвөс. Хар-ны-лаа ийи дайыр хөп-мөдө-дир Бирээде, америк агентте-ледин илпертерке айдан-кажыкчыларынч утказы-биле. А ийи-ле, чүгө дээр, ол агентте-ли өскө чуртун информация агенттелинин агаалары-биле кажыртырларынч ора-

К. ИВАНОВ.
СЭТА-ның тайылбырлаачы-мы.

